

**Напрямок 4. Правові механізми вирішення
соціально-економічних та суспільно-політичних проблем
суб'єктів права в післявоєнній Україні.**

Бригінець Олександр Олександрович

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький)*

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ ЕКОНОМІКИ**

Забезпечення фінансової безпеки держави в умовах фінансових криз розглядалося вченими досить давно, але з часом кризи відбуваються все частіше, а рецепт їх попередження чи боротьби з їхніми наслідками так і не знайдений. Негативний вплив економічної кризи призвів до девальвації економічних показників в усіх секторах економіки країни. Наслідками економічної кризи є падіння економіки, зростання безробіття, інфляція, зниження платоспроможності населення, дефіцит обігових коштів бізнес-структур і значне падіння їх платоспроможності, що призводить до нездатності виконання боргових зобов'язань.

Фінансова криза є серйозною соціально-економічною проблемою сучасності. Незважаючи на масштаби наукових розробок, досі погляди науковців на багато принципових питань фінансових криз, зокрема тих, що стосуються самого визначення цього явища, його природи, причин і механізмів прояву, відрізняються. На думку вчених, в історії розвинених держав мали місце 39 міжнародних фінансових криз. Кожна з них носила все більш охоплюючий характер та спричиняла масштабніші руйнівні наслідки [1].

Починаючи з 30-х років минулого століття фінансові кризи виникають

усе частіше і стають руйнівнішими. Одні науковці у своїх наукових працях пишуть проте, що криза – об'єктивний процес, що призводить до оптимізації системи або до її знищення у разі неспроможності адаптуватися до нових умов та розвиватися, адже це ставлення ґрунтується на діалектичній єдності основних тенденцій в існуванні системи – сталого функціонування та розвитку, що поступово змінюють одна одну [2, с. 165-170]. Інші науковці розглядають таке поняття, як «фінансова криза» та стверджують, що це явище передбачає виникнення якісних змін в економічній системі, які спричиняють порушення пропорцій у розвитку, його призупинення, видозміни чи руйнування фінансової системи країни або світових ринків у цілому [3, с. 69-75].

Одним із ефективних шляхів вирішення фінансової кризи у державі являється залучення нових інвестицій, що може здійснюватися кількома способами: 1. Збільшити розмір внутрішнього ринку, що зробить його більш привабливим для прямих інвестицій. Україна послідовно намагається створити єдиний ринок зі своїми сусідами. Поступово створюється ринок, де проникнення товарів і послуг не зустрічало б жодних перешкод, не стикалося б з невизначеністю умов. При цьому враховуємо інтереси партнерів, йдемо на певні компроміси, навіть поступки. Але скоро ці поступки окупляться сторицею. Великий ринок ЄС є стимулом для підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції. 2. Діловий клімат у державі, її привабливість для довгострокового переміщення капіталів усе ще є незадовільними. Доволі часто програємо в «конкуренції юрисдикцій» – працюючий в Україні бізнес нерідко реєструє власність та угоди за кордоном. І майже завжди справа не у податковому режимі і не у відсутності законодавства, що відповідає сучасним вимогам (його треба, звичайно, удосконалювати, воно ще недостатньо гнучке і не надає всього набору інструментів для бізнесу). На наш погляд, головна проблема – недостатня прозорість та підконтрольність суспільству державного апарату, у першу чергу, контролюючих органів та судової системи [4]. Крім того, у державі

поширені корупційні діяння. За цих умов найбільш ефективною поведінкою для підприємця є недотримання норм чинних нормативно-правових актів, а нівелювання впливу цих нормативно-правових актів на власний бізнес за допомогою різного роду покровителів. Негативним наслідком даної ситуації, крім корупційних діянь, буде і те, що представники нечесного бізнесу у власній діяльності будуть використовувати покровителів для боротьби та витіснення з ринку конкурентів. І масштаб залучення можливостей державного апарату включає в себе чиновників податкової служби, судової системи, правоохоронців та інших. Усі ці заходи проводяться замість того, щоб підвищувати економічну ефективність своїх підприємств та розбудовувати ринкову економіку в нашій державі.

Незважаючи на те, що оборона та безпека, як і раніше, являються найвагомішими статтями видатків держбюджету, їх частка становить близько 50% усіх витрат або навіть але окрім фінансування невідкладних потреб (армія, соціальна сфера, енергетика) Україна поступово переходить до відновлення своєї інфраструктури. Тобто, запускається вже не лише про екстрене «латання» дірок, а й про повоєнне відновлення [5].

Основним завданням держави у цій сфері є зменшення непотрібних перепон для розвитку підприємницької діяльності на території України. Дійсно, розвиток підприємництва в Україні буде підвищувати рівень вітчизняної фінансової безпеки держави. Потрібно змінити окремі елементи виконавчої і судової влади, а також прибрати обвинувальний «зв'язок» правоохоронних, слідчих, прокурорських і суддівських органів. Вилучити з кримінального законодавства всі елементи радянського правосвідомості, усі нюанси, які дозволяють робити з господарського спору кримінальну справу на одного з учасників. Має бути посилений контроль за витрачанням бюджетних коштів посилиться. Водночас, про зменшення витрат наразі не йдеться. Адже оптимізація бюджетних витрат могла б допомогти скоротити дефіцит і знизити залежність від зовнішнього фінансування [6].

Провівши дослідження стану економіки країни в умовах кризи, варто

констатувати той факт, що в умовах воєнного стану в Україні, економіка країни все ж таки почала поступово відновлюватися. Незважаючи на низькі обсяги виробництва, загальні фінансові показники мають тенденцію до покращення. Провівши аналіз активності надання Україні допомоги інших країн, варто сказати, що між-народна допомога покриває розриви платіжного балансу та сприяє нарощуванню фінансових резервів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козюк В. В., Баранчук В. В. Сутність світових фінансових криз та можливості їх попередження. *Innovation and Sustainability*. 2022. С. 1. С. 44 – 52. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.1.44.52>
2. Дацюк І. В. Сутнісна характеристика кризи підприємств. *Технологія і техніка друкарства*. 2010. № 2 (28). С. 165-170.
3. Чухно А. А. Сучасні фінансово-економічні кризи: природа, шляхи і методи подолання. *Економіка України*. 2010. № 1. С. 69-75.
4. The Business Environment in Ukraine: New Country, Old Problems, More Hope. URL: <http://ethics.harvard.edu/blog/business-environment-ukraine-new-country-old-problems-more-hope>.
5. Харламов П. Коли розпочнеться реальне зростання економіки України. *Інтерфакс-Україна*. 2023. URL: <https://mind.ua/publications/20262235-pershi-shtrihi-do-derzhbyudzhetu-2024-deficit-na-rivni-21-vvp-ta--levova-chastka-vidatkiv-na-bezpeku> (дата звернення: 05.09.2024).
6. Городніченко Ю., Айхенгрін Б. Україна – між війною та рецесією. *Forbes Ukraine*. 2023. URL: <https://forbes.ua/money/ukraina-mizh-viynoyu-ta-retsesieyu-18112022-9875>.